Загальні відомості

Посада: професор кафедри.
Вчене звання: професор.
Науковий ступінь: доктор педагогічних наук.
ORCID iD: 0000-0003-4408-2653
Контакти:
E-mail: tkachenk.av@ukr.net

Трудова діяльність

Ткаченко Андрій Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна у 2000–2002 та 2015–2020 роках.

Трудову діяльність розпочав на Зміївській ТЕС (Харківська область). Закінчив Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (1985), з яким пов'язав весь свій подальший трудовий шлях: як асистент (1987–1991), старший викладач (1994–2001), доцент (2003–2015) та професор (з 2015 року) кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна. Учився в аспірантурах Московського відкритого педагогічного університету (1991–1992) та Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1992–1994), докторантурі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2008–2011). 1995 року захистив кандидатську («Педагогічна підготовка студентів з урахуванням їх вікових особливостей»), 2014 року – докторську («Професійний розвиток і саморозвиток особистості в творчій спадщині А. С. Макаренка») дисертації з педагогічних наук.

Є автором 277 наукових та науково-методичних публікацій, у тому числі 44 у закордонних виданнях (Іспанія, Італія, Німеччина, Польща, Словаччина тощо). Має публікації у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Web of Science та Scopus. Входить до складу редколегії наукового фахового видання України з педагогічних наук «Витоки педагогічної майстерності». Працював постійним членом спеціалізованих учених рад з педагогічних наук: Д 44.053.03 (Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка), Д 55.053.01 (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка). Здійснює керівництво аспірантами; успішно захищені дві кандидатські дисертації з педагогіки (Є. Ю. Шаповал: «Формування рухових навичок дівчат 11–14 років засобами міні-футболу у ДЮСШ»; І. В. Тараненко: «Особистісно орієнтований підхід до виховання важких підлітків у процесі занять фізичною культурою»).

У 2004–2016 рр. на посаді заступника голови Громадської ради при Управлінні Державної пенітенціарної служби України в Полтавській області

проводив консультативну і просвітницьку роботу щодо актуалізації педагогічної спадщини А. Макаренка в роботі із засудженими.

Лауреат обласної премії імені А. С. Макаренка (2012), нагороджений подякою Державної пенітенціарної служби України (2013), Подякою міського голови м. Полтави (2015), грамотою Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (2016), грамотою Полтавської обласної ради (2018), подякою Міністерства освіти і науки України (2019) тощо.

Коло наукових інтересів

У центрі наукових інтересів теорія і практика педагогічної майстерності, вікова педагогіка, макаренкознавство, професіогенетичний підхід у педагогічній біографістиці, історико-педагогічні аспекти освітнього менеджменту тощо. Співавтор навчально-методичного комплексу з основ педагогічної майстерності: «Словник термінології з педагогічної майстерності» (Полтава, 1995), «Педагогічна майстерність: тести» (Київ-Полтава, 1996), «Педагогічна майстерність: тексти» (Полтава, 2001, 2004, 2006), «Педагогічна майстерність: хрестоматія» (Київ, 2006, 2008) та ін.

В макаренкознавстві досліджує проблеми конфлікту А. С. Макаренка з офіційною доктриною соціального виховання, історію трудового дитячого корпусу Харківського округу, теоретичні та практичні аспекти професіогенезу особистості в макаренківській спадщині, етапи біографії А. С. Макаренка та персоналії діячів із його оточення тощо. Є відкривачем багатьох раніше невідомих авторських текстів А. С. Макаренка та архівних документів про його педагогічну діяльність; взяв участь у ініційованому академіком І. А. Зязюном видавничому проекті з пошуку і публікації архівної спадщини А. С. Макаренка, в результаті якого побачили світ дві монографії «Полтавська трудова колонія ім. М. Горького в документах і матеріалах» (2002) та «Антон Макаренко: Харківська трудова колонія ім. М. Горького (в документах і матеріалах 1926–1928 рр.)» (2008).

Є організатором і керівником Міжнародного і всеукраїнського макаренкознавчого центру Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, що діє з 2016 року як єдиний подібний науковий осередок в Україні. В межах виконання завдань Центру здійснює масштабні проєкти зі створення універсального макаренківського бібліографічного каталогу східнослов'янськими мовами, що наразі сягнув понад 10000 описів, та укладання найбільшого в історії вивчення спадщини А. С. Макаренка реєстру його вихованців. Ініціатор створення (2015 р.) і автор науково-просвітницької інтернет-сторінки «Макаренкіана», яка наразі є найбільшим макаренкознавчим ресурсом в мережі Інтернет (http://lib.pnpu.edu.ua/component/content/article/1201), автор низки статей макаренкознавчої тематики україномовного сегменту Вікіпедії.

Учасник постійного наукового діалогу з провідними світовими макаренкознавчими об'єднаннями, центрами і окремими дослідниками. Відповідальний секретар (2002–2014), віце-президент (з 2014 року) Міжнародної макаренківської асоціації, неодноразово представляв вітчизняне макаренкознавство на наукових конференціях за межами України (2003, 2008, 2012). У 2017 році брав участь в проведенні семінару «Педагогічна спадщина А. Макаренка» на факультеті педагогіки, психології і мистецтва Латвійського Університету (Рига). Упродовж багатьох років співпрацював з провідним світовим макаренкознавцем, керівником Лабораторії «Makarenko-Referat» Науково-дослідного центра порівняльної педагогіки Марбурзького університету Г. Хіллігом. З листопада 2021 року є учасником постійно діючого німецько-українського макаренківського колоквіуму, організованого професоркою Берлінського євангелічного університету А. Драйєр-Горнінг у складі викладачів і науковців університетів ФРН. Був співорганізатором і одним із лекторів німецько-українського освітнього проєкту «Український педагог Антон Семенович Макаренко та його міжнародне значення» («Der ukrainische Pädagoge Anton S. Makarenko und seine internationale Bedeutung») за Програмою Федерального міністерства освіти і досліджень (BMBF) Німеччини «Цифрова Україна: забезпечення академічних успіхів у часи кризи» (5–30 листопада 2022 р.).

Є одним із провідних українських макаренкознавців, відкривачем багатьох раніше невідомих авторських текстів А. С. Макаренка та архівних документів його педагогічно-управлінської діяльності, проводить велику роботу щодо збирання та систематизації макаренкознавчого матеріалу. Постійний популяризатор слова і справи Макаренка на сторінках періодичних видань, телебаченні, радіо, виступах перед педагогічною громадськістю, здійснює наукове консультування меморіальних музеїв та центрів з дослідження спадщини А. С. Макаренка в Україні та закордоном. У 2013 р. до 125-річчя А. С. Макаренка брав участь у створенні документального фільму Полтавської обласної державної телерадіокомпанії «Лтава» – «За справами їхніми пізнаєте їх. Антон Макаренко». Зкоординував роботи щодо пошуку місця розташування першої садиби Полтавської трудової колонії імені М. Горького та встановлення там пам'ятного знаку. Ініціатор і учасник багатьох акцій на захист імені і спадщини А. С. Макаренка.

Співорганізатор 12 наукових конференцій різного рівня, зокрема, міжнародних: «Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності», присвяченої 120-й річниці з дня народження видатного педагога (2008); «Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі», (2009); «Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі» (2013); «Макаренківська концепція підготовки вчителів в контексті вітчизняних та світових тенденцій розвитку педагогічної освіти» (2018), «Технології професійного розвитку педагога: спадщина А. С. Макаренка і пріоритети української освіти» (2019); «Технології професійної підготовки майбутнього вчителя: сучасні моделі і

компетентнісний дискурс педагогіки А. С. Макаренка» (м. Полтава, 12–13 березня 2020 р.); «Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи» (м. Полтава, 11–12 березня 2021 р.); «Управлінський дискурс макаренківської педагогіки» (м. Полтава, 10–11 березня 2022 р.); «Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти» (м. Полтава, 16–17 березня 2023 р.) тощо. Залучив до участі у конференціях німецьких, італійських, грецьких, японських, чеських та польських макаренкознавців.

ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Словник термінології з педагогічної майстерності / [Н. Г. Базилевич, Д. Г. Білокінь, А. В. Ткаченко та ін.] ; редкол.: Н. М. Тарасевич (голова) та ін. – Полтава : Полтава, 1995. – 58 с.
2. Полтавська трудова колонія ім. М. Горького в документах і матеріалах (1920–1926 рр.) / [О. П. Єрмак, Л. В. Крамущенко, Н. М. Тарасевич, А. В. Ткаченко та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – Ч. 2. – Полтава, 2002. – 216 с. (у співавторстві)
3. Педагогічні технології : теорія і практика : курс лекцій : навч. посіб. / [М. В. Гриньова, В. О. Пащенко, А. В. Ткаченко та ін.] ; за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2004. – 180 с.
4. Педагогічні технології : теорія та практика : навч.-метод. посіб. / [М. В. Гриньова, О. Г. Штепа, А. В. Ткаченко та ін.] ; за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2006. – 230 с.
5. Педагогічна майстерність : хрестоматія : навч. посіб. / [упоряд. : І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, А. В. Ткаченко та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища шк., 2006. – 606 с.
6. Педагогічні технології : теорія та практика : навч.-метод. посіб. / [М. В. Гриньова, Н. М. Тарасевич, А. В. Ткаченко та ін.] ; за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2007. – 232 с.
7. Педагогічна майстерність : хрестоматія : навч. посіб. / [упоряд. : І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, А. В. Ткаченко та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. – 462 с.
8. Антон Макаренко : Харківська трудова колонія ім. М. Горького (в документах і матеріалах 1926–1928 рр.) : монографія / [автори-укладачі : І. Ф. Кривонос, Н. М. Тарасевич, А. В. Ткаченко] ; за ред. дійсного члена АПН України І. А. Зязюна; Інститут пед. освіти і освіти дорослих АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 352 с.

9. Ткаченко А. В. Колония имени Горького : малоизвестные страницы украинской периодики / А. В. Ткаченко // Мировое признание педагогического наследия А. С. Макаренко : сб. науч. трудов / Российская Академия образования, Российское педагогическое общество. – М.: Нар. образование, 2010. – С. 135–141. – (Макаренко : альманах. 2010/2).
10. Tkačenko A. V. Il “corpo d’armata infantile del lavoro”. Un progetto poco conosciuto del pedagogista Makarenko. “Slavia”, 2011, n. 1, pp. 202–216.
11. Ткаченко А. В. Становлення матеріально-виробничої бази Дитячої трудової комуни імені Ф. Е. Дзержинського / А. В. Ткаченко // Творча спадщина А. С. Макаренка : осмислення історичного досвіду та інноваційного потенціалу : [монографія] / [за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. – С. 55 – 74.
12. Ткаченко А. В. Педагогічний склад Трудової комуни імені Ф. Е. Дзержинського / А. В. Ткаченко // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка і сучасність / Колективна монографія. За заг. ред. докт. пед. наук, проф. М. К. Подберезського. – Х. : Цифрова друкарня № 1, 2013. – С. 362–374.
13. Ткаченко А. В. Професійний розвиток особистості в практиці А. С. Макаренка : історико-педагогічний аспект (1920–1935 рр.) : монографія / А. В. Ткаченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 342 с.
14. Ткаченко А. Alma mater А. С. Макаренка: професіогенетичний дискурс / Андрій Ткаченко // Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 19. – С. 79–85.
15. Ткаченко А. Антон Макаренко. Маловідомі сторінки подвижництва / Андрій Ткаченко // Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садочком. – 2016. – № 11–12 (51). – С. 42–86.
16. Ткаченко А. Професіогенетична концепція А. Макаренка / Андрій Ткаченко // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – 2017. – No. 3. – Vol. 5. – pp. 85–87.
17. Tkachenko A. Concept of Pedagogical Skills by A. S. Makarenko in Context of Teacher’s Self-Realization Management / Andrii Tkachenko, Larysa Korol // The World of Politics, Society, Geography : collection of scientific works. – Slupsk, 2017. – Issue 1. – P. 129–135.
18. Ткаченко А. В. Модель адаптації внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування / А. В. Ткаченко, О. В. Гурська // Адаптація студентів-переселенців до університетського середовища : теоретичний і прикладний аспекти : колективна монографія / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Київ : видавець Остап Ханко, 2017. – С. 95–109.

19. Ткаченко А. В. Антон Макаренко : в ответе за будущих профессионалов. Почти забытый аспект наследия выдающегося педагога : [Монография] / А. В. Ткаченко. – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018. – 654 с.
20. Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна / [Ткаченко А. В., Жданова-Неділько О. Г.] // Природничий факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка : 100 років історії та здобутків : Літопис / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полтава. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астрая, 2019. – С. 263–284.
21. Ткаченко А. Професійний розвиток і саморозвиток особистості / Андрій Ткаченко // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2019. – Вип. 23. – С. 201–205. (Серія “Педагогічні науки”).
22. Словник термінів з курсу «Основи педагогічної майстерності» : для студентів усіх спеціальностей / за ред. М. В. Гриньової ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Вид. 2-ге, доповн. Полтава : Астрая, 2020. 82 с.
23. Ткаченко А., Гриньова М., Жданова-Неділько О., Примакова В. Макаренкознавство як ресурс підготовки сучасних освітніх менеджерів. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. Вип. 27. С. 232–238.
24. Ткаченко А. Проблема професійного розвитку педагога: соціально-психологічний та історико-педагогічний контексти. *Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи* : колективна монографія / І. В. Бабенко, В. В. Барбінов, А. В. Барбінова та ін.; за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астрая, 2021. С. 350–379.
25. Ткаченко А. В. Контроверзи професійної самоактуалізації Антона Макаренка. *Психологія і особистість*. 2022. № 1 (21). С. 212–229.
26. Ткаченко А. Європейська педагогіка Антона Макаренка. *Освіта і суспільство*. 2002. №4. С. 8–9.
27. Mettini, E. & Tkachenko, A. Fighting for Survivor: Ideological and Ethical Conflicts of A.S. Makarenko with Dzerzhinsky Commune. *Espacio, Tiempo y Educación*. 2022. 9 (1). P. 168–187. DOI: http://dx.doi.org/10.14516/ete.498 e-ISSN: 2340-7263.
28. Ткаченко А. Жданова-Неділько О. Історико-педагогічні аспекти проєктної форми організації освітнього середовища (аналіз макаренківського досвіду). *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. Вип. 30. С. 176–185. (Серія «Педагогічні науки»).
29. Ткаченко А. Управлінський досвід А. Макаренка в формуванні правової компетентності майбутніх освітніх менеджерів. *Витоки педагогічної майстерності*: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2023. Випуск 31. С. 234–239. (Серія «Педагогічні науки»).